

LIRIČNI ZAPISI

Ivanka Hergold

ZELENE PESMI

Lepo bo. Sneg se bo usipal od vsepovsod, tudi od sonca. Pršel bo s tvojih ust in ugašal le v tvoji krvi. Naletal bo skozi dimnike, gosto bo zasipal vsa človeška gnezda, prekril bo vse roke, zastrl vse oči. Takrat se bova ljubila.

Smeješ se sredi jeseni, z jabolkom v roki. Žoga se vrti kot novi planet; v tvojem žepu je zajčje uho, mehko, sivo in belo . . . Moje prsi se bodo spremenile v vodo; droben kamen bom raje v tvoji roki, z milijon življenji, okrogel, poln.

Eh, kaj! V srcu se ti igra tisoč lisic, rjavorepih in lepookih. Kopaš se v mamini kopeli in se dišaviš z njenimi umetnijami. V žep spraviš njen beli robec; okrogli mesec se lepi na okno, s prstom zažvenketaš po njem in mu namigneš z zelenim očesom. Potem se spakuješ z morjem in vetrom . . . Ponoči sanjaš zeleno hobotnico, nekaj čisto drugega kakor jaz.

Tam za goro je jezero, kaplje prše čez zeleni hrib. Ob bregu je svetel konj. Pod hribom teče reka, široka. Ob reki je svetel konj. Za reko je sedem sivih mest. Pred vrati je sedem svetlih konj. Ne bo me k tebi, ker nimam denarja.

Ali so tvoji zobje topli ali mrzli, večnost rezgeta okoli naju kot poja-joča se kobila, nosim te v svojih škrgah, kolikor se ne morem preživeti na suhem, je tvoja koža topla ali mrzla, kar misli, kar misliš, sedi sredi ceste, saj sploh ne živimo, črvi špegajo iz vsakega podboja; v tvojem mednožju so drobna ribja semena, prerežeš po dolgem in zadiši po daljnji vodi in čudno žalostno, pod nožem, ko nima koristi — požrtija. Kar bodi, saj sva sama.

Znam loviti kače in ribe, znam plezati po drevesih, kradem nezrelo sadje, spim kjerkoli; zato jim ne verjemi, če bodo rekle, da sem stara. Ne spominjam se več hišne številke svojega doma, ponoči se potepam po gozdu in hodim po strehah in si dam pod blazino tvojo dlan; zato jim ne verjemi, če bodo rekle, da nisem sama. Nobena ti ne bo mogla reči, kakor jaz: da prst ni tako črna in jedka, da bi razžrla oči, ki so bakrene, in tvoje pogledale vame. Ampak ne pridi mi blizu, ker sem stara, razkosana kot jabolko na krhlje za vsakogar in sem prst, ki bi razžrla tvojo mladost.

ODPRTO OKNO

Odprto okno; na njem zaboj z rožami, cvetlični lonec z novim poganjkom, pod oknom okrasni grmiček z golo krošnjo: gruča delavcev sedi v krošnji, gologlava, malicajo mrmraje. Okoli in okoli njih je zemlja razkopana, diši po prahu in vetru; prah in veter sta pomešana v dim. Delavci so v elipsi, obod elipse je razdimljen in vegast. Okenski okviri so beli, ko napeto gledam, se zdi, kot da me stiskajo. V krošnji se pojavi deklica treh let in pobožno liže sladoleđ, dekličin obraz je rdeče razijsan od sonca.

Delavci zdaj kopljejo, le eden še ne, v krošnjo se je zableščal moped in stegnjena noga ležečega človeka. Zadiši po tobaku.

Nova, neometana hiša, od zadaj, daleč daleč smreke, za hip zazelene vame s hrbti kuščarjev.

Počasi vzravnavam hrbet. V vazi je šop kresnic, ivanjščic; pogledam, da se sklonijo globoko v očesne votline. V moje misli lezejo delavci, z majhnimi, svetlimi orodji mahajo sem in tja kakor dobro navite lutke.

Kovinske vzmeti v uri živahno poskočijo, nakovalce se zgane in udari dvakrat. Korak, in sem pri oknu. Okenski podboji se razmaknejo, tudi police ni, na katero se naslanjam. V oči mi sijejo žarki in v soncu in v očeh se presiplje samo še pesek. Glasovi so glasni, a ostro prek njih vztraja pogled: po pesku gre deček z gladkimi, svetlimi koraki. Ravno dovolj daleč je, da vidim njegovo mehko kožo, ki je v dimu in hrupu ravno tako neresnična in daljna kakor njegove velike, bele misli.

Neverjetno hitro se bliža, noge kar požirajo pesek, ob robu gre zdaj, kar po travi.

V očeh me boli prah, neprijetno je gledati, kako naglo gre, zdaj zdaj bo z rahlimi šumi zdrsnil mimo. Ko je kakih pet metrov pred hišo, nenadoma krene po sredini travnika, noge ima bose, stopala štrcajo bliskovito — bela repka dveh bežečih zajcev. Lase ima rumene. V prašni, vroči travi se zariše suha sled.

Pred menoj rumena tema. Delavci z velikimi, rdečimi orodji mahajo sem in tja. Obrnem se in zenice se v mraku razširijo.

GREM

Zdaj pa zares grem. Kaj porečeš? Kraj, kamor odhajam, ni ne mesto ne vas ne samotna kmetija, to je velikanski prostor, kjer loviš samega sebe in se preklinjaš, ker svoj lov tako dobro čuješ.

Hej? Hej! Hej. Hej . . .

Moram prodati zavese, ker so bile drage, ko sem jih kupila.

— Gospa, dajte no, kupite moje zavese! Lepo prosim.

— Koliko?

— Nič gospa, ampak kupite jih, tisti lov je zelo drag, gosposka štorija, če vam rečem.

Hej! Hej, Hej. Hej . . .

— Gospod, bi vzeli tele moje knjige, prosim?

— Koliko?

— Nič, gospod, ampak plačajte mi jih, vsaka je bila po večkrat prebrana, knjige so zelo težke za na pot. Zdaj jih res ne potrebujem, odveč so mi, ker grem.

— Zakaj pa greste, no? Pa kam?

— Živci, gospod, živci. Nočem več sedeti, hoje se mi hoče.

— Vsi imamo slabe živce dandanašnji.

— Ampak jaz sploh nimam živcev, gospod.

— Kako, prej ste rekli; živci!

Že že, živce ima oni, ki čaka, ki sedi, jaz pa grem . . .

Kam? Veliko slabše bo,

Grem. a vseeno grem.

Kam? Mislim, da imam raka.

Grem.

— Raka imate, pa ne?

— Raka, če vam rečem.

— Kje imate raka?

— Nimam raka, kdo je govoril o bolezni! Zdrava sem kot zelena potočna postrv.

— Kako, prej ste rekli: Imam raka.

— Že že, gospod. Ampak jaz grem, tukaj imajo raka, če čakaš, pride.

Jaz pa grem, če vam rečem.

Grem. Veliko slabše bo,

Kam? a vseeno grem.

Grem? Mislim, da me je zajezdilo

Kam. spoznanje o prostoru.

— O, gospa?

Res da. Premičnina sem. Gibajoči element. Moram okoli in okoli. Sicer mi bodo od gravžanja vstale dlačice na lahteh ko bodice, ne maram živčnih, rakastih in prostorsko objahanih ljudi, ne gravžanja.

Grem. Veliko slabše bo,

Kam? a vseeno grem.

Grem? Vidim, da naglo

Kam? hujšam.

— O, gospa!

Prosim: 47 kg, pa taka veličina! Suhi ljudje so zoprno nagnjeni k sitnosti, nergavosti, k delanju zgage, nagnjeni so h gibanju, zato je zdaj primeren čas, da grem, drugače se sploh ne bo mogoče prebiti skozi prostor.

DRUŽBA

Sedim ob ženski, ki pije, očitno iz globoke strasti, in se ji roke tresejo; njen mož sedi na drugem koncu mize in sije kot mislec, njegove drobne, prašičje oči so pesniške, rdi kot devica, ko se spravijo nadenj in mu nazdravljajo. Pika.

Natakar ima bolno ženo in ne more biti duhovit; ugibljem, če ima res milijone. Nanj me veže nedolžna laž . . .

Moja prijateljica mi kar naprej zatrjuje, kako je ne dolgočasim. Vem, kaj jé, kaj pije, koliko spi in kaj hoče: pesnik naj ji da podpis na popek. Klicaj.

Moški na desni je čeden, njegova žena je bila sobarica pri Mariji Tereziji, on pa je politikus, ki nocoj nima teme; posodil mi bo drobiž, če bom šla na stranišče. 00.

Po mizi hodi novinar, ki ima neozdravljiv prhljaj. Z družbo je nekaj narobe, prekleta svinjarija, in kako se taki stvari streže, ko ima zvezane roke . . . Njegovih člankov kratkomašo ni najti, Vprašaj.

Pesnika obožujem, njegovo ženo čislam, natakarja spoštujem, prijateljico ljubim, z moškim na desni bo še kaj, njegove žene ne vidim, novinarju se smehljam.

Pesnik vidi skozi meglico otožnosti in kontemplacije klobčič oblečenega mesa, njegova žena uživa. Natakar dela in trpi. Moja prijateljica je tudi otožna. Politikus opravlja svojo dolžnost, novinar se v mislih pripravlja na maturo, jaz hodim po mizi, pijem iz globoke strasti, dolgočasim prijateljico, nadlegujem moža na desni in zabavam novinarja.

ŠESTA INTERNACIONALA

Dimitrij Rupel

Amadej je odšel po Kongresnem trgu, da je bil grad vedno više nad njim. Trg se je spuščal in nogam je bilo to prijetno. Ujel je nekaj sence na desni strani, med pročelji in vrsto parkiranih avtomobilov. Prečkal je vhod, kjer je bil magazin, nato se je mimo oken, kjer je žarela modrikasta svetloba, napotil na desni pločnik, ki je zavil v Vegovo ulico. Še nekaj trenutkov ga je spremljal laboratorij, o katerem ni nikdar mogel natančno premisliti, čemu rabi, nato so se odprla dvorišča tehniške šole; spet je prečkal cesto in nadaljeval pod drevesi pred glasbeno šolo, ozrl se je k stopniščem, kjer so se zadrževale mlade glasbenice, nato je spet prečkal cesto, tokrat tisto, kjer stoji Narodna in univerzitetna knjižnica in se mudi veliko mladih ljudi. Premislil si je. Namesto da bi bil krenil proti Trgu francoske revolucije, se je spustil navzdol do Novega trga in se ogledal na levo in desno. Grad je bil že zelo visoko nad njim, na levi srednja glasbena